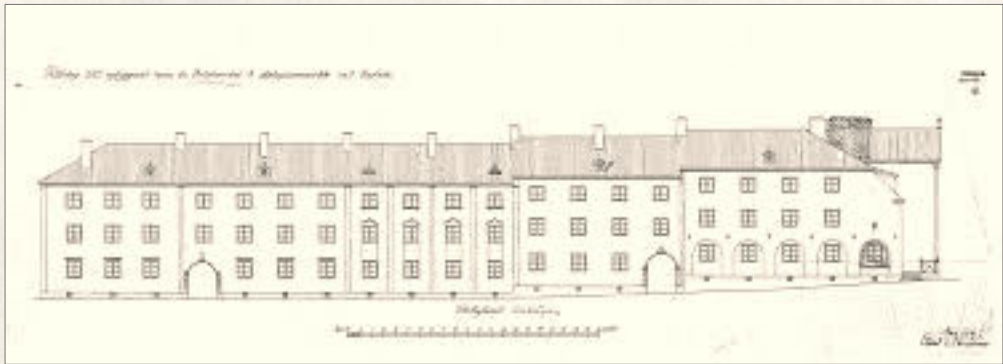

Byggnaden

Tröskverket 1 har karaktären av tio stycken små byggnader som är hopbyggda med varandra. Flera av dessa små byggnader har dock sammanhängande tak men är åtskilda på så sätt att de har egna entréer och trappuppgångar. Detaljer i putsen och runt fönster skiljer sig åt från flera av husdelarna. Huset är välbevarat exteriört med endast smärre förändringar, exempelvis har fyra butiksfönster med tillhörande rundbågar mot Kyrkogårdsvägen satts igen och ersatts med för fastigheten typiska fönster med sex fönsterluster. Även en terrass i bottenplanet på hörnet Kyrkogårdsvägen/Dalgårdsvägen är borttagen och dörrar utbytta mot fönster. Häri var det på planritningarna planerat en skola. Eftersom terrassen är borttagen och fasaden intill terrassen var indragen lite från gatan har det nu skapats några kvadratmeter mer grönyta i hörnet. Trappstegen upp till terrassen syns i bilden när fastigheten brunnit, ovan.

Flera av fönstren i huset har på planritningen inritade fönsterluckor. Dekorativa ankarslut finns på två av husdelarna och ovan många fönster och runt portarna finns dekorationer i puts. I källarna finns tvättstugor och tidigare även lager och magasin för butikslokalerna. Husen var ämnade åt arbetarfamiljer och takhöjden följer modern standard, 250 respektive 270 cm. De flesta lägenheter hade ett eller två rum och kök, många med köket mot gatan. Några trerummare fanns också. Toalett fanns också i varje lägenhet. Idag är många lägenheter hopslagna i och med att huset ombildats till bostadsrätter och är betydligt större än ett- och tvårummare.

Hörnhuset vid Kyrkogårdsvägen/Dalgårdsvägen med terrassen i bottenvåningen var planerad som antingen skollokal eller café. Här finns planer på tre skolsalar på bottenplanet, en i hörnet, en längs Dalgårdsvägen och en längs Kyrkogårdsvägen. Skolsalen mot Kyrkogårdsvägen var den största med fyra fönster och är putsad rosa. Just denna del av byggnaden utmärker sig genom en gavel som bryter av mot det annars valmade taket. Häri fanns också "lärarinnerum". Skollokalerna skulle ha eget kök och i källarvåningen fanns toaletterum för både pojkar och flickor. Alternativa planer visar istället ett café i hörnet av huset.

I Stadsfullmäktige från 1921 beräknas skollokalen kunna hyras ut för 7 800 kr per år, medan resterande lägenheter för totalt 88 200 kr. Från samma år står det att kostnaden för att anordna innergården för bostadshuset skulle uppgå till 2 500 kr

Arkitekten

Gustaf E. Pettersson, född 20 mars 1887, död 18 februari 1925 i Stockholm, var en svensk arkitekt och byggmästare.

Han var anställd arkitekt vid Stockholms fastighetskontor, egnahemsavdelningen. Pettersson var en av arkitekterna som formgav bebyggelsen i de tidiga trädgårdsstäderna i Stockholm.

Gustaf Pettersson fick sin utbildning till arkitekt vid Tekniska skolan och Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm.

1910 blev han anställd arkitekt vid Stockholm stads Lantegendomsnämnd och 1920 vid fastighetskontorets egnahemsavdelningen. Som sådan ritade han både småhus och flerbostadshus bland annat i Gamla Enskede, Enskededalen, Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, och Nockeby ofta tillsammans med kollegerna Edvin Engström och Gustaf Larson. För Stockholms Kooperativa Bostadsförening ritade han bostadshus i kvarteren *Bälgen*, *Motorn* och *Vingen*, vid Västeråsgatan i Rödabergsområdet (1916-1925) tillsammans med Engström och Larson.

Gällande "Enskede trädgårdsstad" var Pettersson arkitekt bakom bebyggelsen med flerfamiljshus i kvarteret *Hälftenbruket* längs Sockenvägen som han ritade 1911 och i kvarteret *Plöjaren* vid Nynäsvägen ritad 1922. Bland småhusen stod han för Typhus XII, ett enfamiljshus om tre rum och kök som uppfördes i två exemplar 1912.

Han ritade även stadsplaner, bland annat i Enskededalen (tillsammans med Axel Dahlberg). I trädgårdsstaden Enskededalen gestaltade han flerfamiljshus och dubbelhus i kvarteren *Tröskverket* och *Gammelsmedjan*. År 1922 gav han ut en samling typritningar med ritningar på hus tänkta för arbetare. För Stockholms stads fastighetsnämnd ritade Pettersson 1919-1922 Magnebergsvägen 1-26 i Enskede. De första ritningarna till biografen, Bromma-Teatern i Alvik, det som nu är *Alviks Måleri* eller *Måleributiken i Alvik AB*, signerades tidigt 1920 av både S.E. Lundqvist och G.E. Pettersson. Det var Gustaf E. Pettersson som fullbordade planerna till hösten 1920. Biografen byggdes 1921-1922 och den första föreställningen gavs den 27 september 1921.

Branden

Kvartersnamnet "Tröskverket" refererar till föregångaren till skördetröskan och flera kvarter i området har namn som hänvisar till lantbruk, exempelvis "Kvarteret Logen". Namnet kan komma från det faktum att området var lantligt beläget på sent 1910-tal och 1920-talet när husen uppfördes. På andra sidan gatan av Åstorpsringen från Kvarteret Tröskverket fanns tidigare kolonilotter under perioden som kvarteret uppfördes.

Onsdagen den 30 mars 1921, när flerfamiljshuset i kvarteret höll på att uppföras, utbröt en brand i den stora huskroppen längs Kyrkogårdsvägen som totalförstörde byggnaden. Huset uppfördes i tegel men tak och golv i fastigheten brann ned. Även ett skjul på innergården brann ned till grunden och en lada i hörnet av Gamla Tyresövägen och Åstorpsringen. På grund av att det fanns en brandmur vid porten till Dalgårdsvägen 2 som separerade den delen av byggnaden mot den som låg mot Kyrkogårdsvägen spred sig branden inte till resterande delar av fastigheten, förutom några enstaka skador på taket. Branden utbröt kl 18.42 två tredjedelar av längan som brann var övertänd. Efter en och en halv timme hade elden begränsats med hjälp av 40 brandmän och totalt 14 vattenslangar från både motorfordon och brandposter. Elden var fullständigt släckt dagen därpå runt lunchtid tack vare tio brandmän.

Flerfamiljshuset i tre våningar ritades av arkitekt och byggmästare Gustaf E. Pettersson 1919 och stod färdigt 1921, bara månader efter att innanmätet av halva fastigheten brunnit ned i slutet på mars samma år. Pettersson formgav bebyggelsen i de tidiga trädgårdsstäderna i Stockholm, vilket Gamla Enskede och Enskededalen tillhör. Stadsplanen stod också Gustaf E. Petterson för tillsammans med Axel Dahlberg. De föreskrev en blandning mellan små sammanbyggda flerfamiljshus (som Tröskverket 1) och friliggande enfamiljshus och dubbelhus (som Tröskverket 2-6). Tillsammans med resterande flerfamiljshus längs Kyrkogårdsvägen bildade husen en sorts mur mot kyrkogården, med gårdar och villabebyggelse/dubbelhus innanför muren.

De boende

Inflyttning till fastigheten skedde 1921, några månader efter branden i mars samma år. Under året finns 356 personer mantalsskrivna i fastigheten, de flesta är arbetare. 359 personer bodde inte alla på samma gång i fastigheten, utan detta visar bara vilka som bor/bott där under året. Här finns många spårvagnskonduktörer, förmän, sömmerskor, byggnadsarbetare, kassörer, typografer, tjänarinnor, en trädgårdsmästareänka samt en frisör. 99 personer i fastigheten är under året registrerade som barn. Vad åldersgränsen gick för "barn" är oklart men man kan tänka sig att det fanns flera äldre barn och tonåringar som bor i huset under tiden men som inte räknades som "barn"

Utanför affären vid Magnebergsvägen

Överst: Inne i Konsum vid Magnebergsvägen-Kyrkogårdsvägen

Övan: Ingången till Dalgården, där parkvakter övervakade ordningen

Affärer och parker

De Gamlas park söder därom anlades med parkbänkar och fotbollsplan men har aldrig varit lika använd.

Affärer fanns förutom i det lilla centrumet i korsningen av Sockenvägen/Tyresövägen främst i norra området: En speceriaffär och tobaksaffär vid Klockvägen 2, ett Konsum vid Kyrkogårdsvägen 49, en tobaksaffär vid Dalgårdsvägen och Tyresövägen 310 där också en fiskaffär och speceriaffär låg och ytterligare en speceriaffär vid Tyresövägen 326 där också en sybehörsaffär låg

Bebyggelse fram till 1920 – norra området

Under krigsåren avstannade byggandet nästan helt och det var främst norra området som byggdes klart. Här uppfördes de flerbetalshus utmed Dalgårdsvägen, Kyrkogårdsvägen och västra sidan av Tyresövägen, den "ringmur" som var tänkt skulle omsluta den lilla stadsdelen Enskeledalen. Det var en del affärslokaler i gatuplanet med lägenheter ovanpå. Fasaderna har många vackra detaljer såsom valv genom husen in till gården, utsmyckningar runt portarna. Gustaf Pettersson har ritat många av husen i denna del. Innanför huslängorna ligger trädgårdar med lekplatser. Från början var det också grusvägar längs med som bara delvis finns kvar. Dessa kallas alltjämt för krokar. Att lekplatser fanns var ett nytänkande i planeringen som från 1920-talet var hårt styrt av staden

Parker och affärer Magnebergsparken, eller som den platsen egentligen heter, Dalgärdet, var ursprungligen tänkt för en skola. Parken anlades tidigt med plaskdamm, lekplatser och rabatter och var och är en central barnpark för stadsdelen.

